

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanova ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOLAR

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
1058 Ljubljana, Strossmayerjeva ulica.
II. drž. gimn. (Bpl.)

Izhaja vsak četrtak. Na- znaša za neorga- 40 Din, za inozem. Posamezna štev. anstvo „Pov. UJU ana“ ima s člana- lačano naročnino la oglaševanje v re- tice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od pošt vrste. Inzeratni davek po- sebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Nasilja Italije nad jugoslovenskim učiteljstvom.

V zadnji številki smo poročali, kako je italijanska vlada odslovila šest slovenskih učiteljev, ne da bi pravno utemeljila ta svoj korak.

Sengeremska pogodba, na katero se tako radi sklicujejo Nemci v Avstriji in Italijani, naj bi se respektirala samo od Jugoslovenov, drugi naj bi jo teptali in kršili, kadar bi moralo iti v naše dobro. Reči moramo, da je naša prosvetna politika vse premalo nacionalna, preveč obzirna do tujih narodnosti in skoro bi si upali trditi, da je to tudi krivo, da naši krvni rojaki izven naših državnih meja, nimajo na prosvetnem polju niti najprijetnejših narodnostno šolskih pravic.

Svoječasno, pod prosvetnim ministrom Trifunovičem smo priobčili statično sliko postopanja naše vlade napram narodnostnim manjšinam v državi in tujih vlad napram našim narodnim manjšinam v inozemstvu. Od takrat se razmere niso prav nič izpremenile, pač pa nasprotno — poslabšale!

Prav pod zadnjim prosvetnim ministrom so se dajale našim narodnostnim manjšinam neverjetne koncesije, kar je v inozemstvu izzvalo ravno nasprotno — še večji pritisk na naše rojake. Ne samo, da izgubljamo narodnostne postojanke, ki smo jih pridobili po prevratu v državi, še v večji meri jih izgubljamo v inozemstvu, tako da moramo zaznamovati izgubo na obeh straneh.

Izgubili smo cele šole, ki so jih Italijani izpremenili nasilno celotno v italijanske; izgubili smo slovenski učni jezik v vseh slovenskih in vseh hrvaških šolah v Italiji; sedaj mečejo še s silo slovensko in hrvaško učiteljstvo iz šole — na cesto!

Prav drastičen slučaj takega nasilja se nam odkriva iz pisma, ki smo ga prejeli te dni iz Italije, in ki slove:

Dne 24. t. m. sem mirno poučeval v V. razredu v I. Obč. na 3. uro potrkota tovariš R. na razredna vrata ter pravi, da me kliče ravnatelj. Hočem oditi v pisarno brez pokrivala, a tovariš mi veli, naj vzamem tudi povrtnik in klobuk, češ, da konča uro on. Nekam čuden se mi je zdel ves ta nastop, a še sanjalo se mi ni, grede po stopnjicah, kaj se ima zgoditi?

V pisarno stopivši me sprejme ravnatelj z besedami: »Caro sg.! Una cosa

non assai bella. Vi ste z dnem 21. t. m. (24. je pa povedal!) suspendirani od učiteljske službe — mi je žal, da vam moram to sporočiti, vsled tega lahko takoj zapustite razred! Dovoljeno pa vam je zaprositi za penzijo, ako imate do iste pravice!»

Izročil mi je odslovitveni dekret in bil sem na cesti! Niti toliko obzirni niso bili, da bi mi pustili dokončati zadnjo četrt ure?...

Enak dekret je čakal na pisalni mizi mojega brata in tovariša K. iz C.

Ko pridem še isti večer k bratu, je ravno delal na šolskem dvorišču v kotu pri greznici. Pozdravim ga: »Pusti! saj nisi več učitelj!«, ostrmel je in odšel z menoj.

Oba občinska zastopa sta takoj storila potrebne ukrepe v razveljavljanje našega odpusta, a pomagalo ne bo nič!

Treba bo torej misliti, kaj sedaj? Penzije lahko čakava še nad leto dni! Obe sestrini in mlajši brat tudi ne dobe službe — tudi ti bodo morali čez mejo!

V. mora še 15 mesecev k vojakom, ker so mu dali pri maturi ponavljalni izpit. Ko je že na vsa vprašanja zadostno odgovoril — pričel ga je predsednik sekirati s formulami.

Morali bomo misliti na odhod, ker tu ne bo živeti!...

To je tragika naše obzirnosti do narodnih manjšin v državi, ki se maščuje nad našimi rojaki v inozemstvu. Odpora ni, ker ni naše prave notranje nacionalne zavesti, one zavesti, katero bi nam lahko dala le prava notranja nacionalna smer, od katere so pa državni krmiljarji krenili prav v zadnjem času prav daleč proč.

Naše mase se zastrupljajo z nacionalno mlačnostjo, z nacionalnim indiferecencijom, ki je dobra podlaga narodnostnemu mrtvilu in izgubi nacionalnega zmisla in odpora proti nacionalnemu nasilju tu in v inozemstvu. Gorenji slučaj je posledica, ki jo je rodila taka nacionalna vzgoja naroda; kajti z usodo posameznih slučajev, ki prehajajo brez odpora preko nas, se začrtuje tudi usoda našega naroda onstran meje.

Prva rešitev iz tega položaja bi bila izrazita nacionalna politika pri nas.

Informacijske pisarne za učiteljstvo.

V neurejenih razmerah, kakor so danes, je vedno težje se orientirati učiteljstvu v pravnih, bodisi materialno pravnih, bodisi šolsko pravnih vprašanjih. Zato je naše Udruženje izpopolnilo svojo organizacijo tudi v informacijskih zadevah. Nekatere zadeve so tako osebnega značaja, da jih ni mogoče pojasnjevati v listu in tam dajati odgovore. Odgovori na taka vprašanja se dajejo pisanimi potom, če se priloži znamka za odgovor. Odgovore pa prejema samo organizirani člani.

Strokovno tajništvo Pov. UJU — Ljubljana.

Take posle je prevzelo v našem področju strokovno tajništvo Pov. UJU v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna je izdala v to svrhu »Ročni katalog«, v katerem dobi vsakdo odgovore o materialno-pravnih zadevah, da se izogne s tem nepotrebnemu pisarjenju. V svrhu šolsko-pravnih vprašanj pa je izdala »Zbirko važnejših šolskih odredb in zakonov od F. Finka, ki je izšla v štirih zvezkih in obsega vse šolske odredbe in ukaze od prevrata do najnovejših dobe. Tako »Katalog«, kakor »Zbirka« sta vsakemu učitelju nujno potrebna, če hoče biti informiran in ker vsebuje odgovore in vprašanja v službi, s katerimi ima vsak dan opravka.

Pov. UJU pa je ustanovilo tudi »Obrambni sklad«, v katerega zbira prostovoljne prispevke, da lahko napravi rekurze o splošno važnih vprašanjih in se informira pri pravniki.

Poseben informacijski tajnik pri UJU v Beogradu.

UJU v Beogradu pa je nastavilo za te posle posebnega tajnika in razglašalo sledeče:

Številno učiteljstvo se obrača na naše Udruženje za razna obvestila, ki se tičejo njihovega službenega položaja, tolmačenja posameznih zakonov in raznih osebnih prošelj in pritožb. Kakor smo že poprej naznanili, je povelil izvršilni odbor našega Udruženja ta posel posebnemu tajniku Udruženja, ki bo na podlagi prejetih informacij odgovarjal vsakemu posamezniku na njegova vprašanja. Odgovori splošnega značaja se bodo objavljali potom »Narodne Prosvete«.

Pri tej priliki opozarjamo naše učiteljstvo, da se bo odgovarjalo samo na ona vprašanja, ki bodo prihajala od čla-

nov Udruženja, ki so plačali članarino in poravnali naročnino na »Narodno Prosveto« in »Učitelja«.

Pisma nečlanov se ne bodo upoštevala in se nanje ne bo odgovarjalo.

Ustanovitev privatnega »Prosvetnega Biroa« v Beogradu.

Sedaj se je pa osnovala v Beogradu še privatna informacijska pisarna, ki razglašala sledeče:

Uz saradju nekoliko prosvetnih i drugih stručnih lica otvara se u Beogradu od 1. novembra tek. god. »Prosvetni Biro«.

Ovaj će biro uz skromnu nagradu davati sva tražena obaveštenja: posredovao će i vršio sve poslove, koji bi bili u vezi sa Ministarstvom Prosvete, ili kojim drugom školskom institucijom.

Istotako Biro će vršiti i sva druga posredovanja kod ma koga Ministarstva, državnih vlasti i drugih prosvetnih ustanova u Beogradu.

Sudeći po licima koja saradjuju u ovome »Prosvetnom Birou«, mi ga toplo preporučujemo našem učiteljstvu, dječkim roditeljima i ostalom školskom svetu naše Kraljevine.

Podrobno poslovanje tega »Biroa« je razvidno iz s.edečega letaka:

Poznato vam je sa koliko je dangube i materijalnih troškova skopčan dolazak u Beograd, radi svršavanja svojih poslova, naročito sa pogledom na današnju sporu i glomaznu administraciju.

Da bi se u tome smislu olakšalo svima onima, kako iz mesta, tako i iz unutrašnjosti, koji bi imali ma kakav posao svršavati u ma kom Ministarstvu, državnom nadležstvu ili kakvoj privatnoj ustanovi — otvara se u Beogradu — Mackenzijeva ulica br. 38 — PROSVETNI BIRO, o čemu i Vas izveštavamo.

U »Prosvetnome Birou« saradjuvao nekoliko prosvetnih i drugih stručnih lica: učitelja, profesora, advokata i dr., što je garancija kako za davanje stručne i sigurne informacije, tako i za uspešno svršavanje poverenih poslova.

»Prosvetni Biro« u glavnome vršio ove poslove:

1. Davaće potrebna obaveštenja za interesovanima: po molbama, žalbama, uverenjima, unapredjenjima, povišicama, premeštajima, razvrstavanjima, i svima ostalim pitanjima, koja bi spadala u nadležnost državnih vlasti ili privatnih ustanova.

2. Davaće potrebna obaveštenja i dječkim roditeljima (za sve škole) u pogledu upisa, polaganja privatnih ispita, kondicija, stanovanja, ishrane i t. d.

pozneje tvorijo osnovo za preorientacijo. Vsak razrednik višje stopnje bo pač moral malo pogledati krog sebe, spoznati najgrše napake naših gospodarjev, pregledati pa tudi strokovno literaturo. V dve — morebiti triletnem turnusu bi se naj v naših šolah predelala približno ta snov: Gnojenje, travništvo, sadjarstvo, govedo, perutnina, svinja, čebelarstvo, detelje in krmila za svinje. Vse skupaj pa naj ne bo teoretični pouk, temveč se oziraj le na praktične potrebe, posebno na bičanje nedostatkov in neumnosti.

Kot primer navajam pouk oziroma učno snov o svinji. Vsekakor je seveda treba svinjo kot važno domačo žival najprej biološki obravnavati, ugotoviti njeno veliko korist, preračunati, koliko nas stane reja tekom dveh ali več let in vrednost mladičev in zaklane svinje.

Zobje spričujejo, da je svinja tudi roparica. V zemlji išče razne črve in slično. Za boljo prebavo rabi tudi zemljo. Narava jo je obdarila z jako občutljivim organom, mesnatim robom na koncu rilca, ki je svinji vodnik pod zemljo. Tam išče razne živalice in želodcu koristne rudninske snovi. S svojim rovanjem pod zemljo koristi gospodarju in sebi. Neumen človek pa misli, da ima svinja rilček le za to, da jo lahko »zadrot«.

(Dalje prih.)

Pristopite k „Jugoslovenski Matici.“

LISTEK.

M. VERK:

Nekatera načelna vprašanja kmetijskega pouka.

(Dalje.)

Ne morem se spuščati v vse podrobnosti, navedem le nekaj konkretnih dejstev. Poglejmo naše njive. Lega jim je v večjem odstotku hribovita, zemlja ilovnata, delo težko in naporno. Žito je kleno, okus pridelkov prvovrsten. Obdelovalni stroški pa so toliko, da naš kmet pri žitu ne bo mogel nikdar tekmovati z vojvodinskim veleposestnikom. In vendar ustvarja nove njive, lomi pri oranju pluge, živino in sebe, razbija strastno železno trde grude, drži motiko od zore do mraka, uspeh pa trd kruh in slabo zabeljeni žganci. S kolikim naporom so ustvarili kmetje po hribih vinograde, postavili kleti, kako trepečejo leto za letom pred mrazom, točo, oidiem, peronosporo in jesenskim dežjem. Uspehi: Na vinskem trgu ne morejo tekmovati posledice so polni sodi, zraven pa še pijani, duševno razoran možje, tepene žene, uničeno družinsko življenje in medel naraščaj. Slaba perspektiva za naš narod, katero pa takoj odtehta tem lepša slika:

Naše sadje si je pridobilo svetovni sloves, sadno drevje se rado šibi pod težo, kupcev pa dobremu, sortiranemu sadju ni nikdar manjkalo. Iz poročil sadjarskih strokovnih listov razvidimo, da se v Egiptu pulijo za naša rdeča jabolka. Naša živina ima okusno meso in od nekdanj poplavlja naše sejme Nemci in Italijani, pač pa gotovo ne za to, da bi kupovali slabo blago. Londonski bankir je zadovoljen, če ima za zajtrk jajca naših kokoši in za večerjo mrzlo perotnino, ki je zobala na slovenskih tleh. Podjetni Čehi pokupijo pri nas vse lepše svinje, pa ima potem praška šunka zagarantirano bodočnost. Gotovo ne radi češkega dima, temveč radi naših svinj. Sadej, govedo, perutnina in svinje bi lahko polnile denarnice naših kmetov in kako malo se briga kmet za nje. Raje se ubija na njivi in trepeče v vinogradu, kakor bi segel po daru, katerega mu nudi blagoslovljena domovina.

Pri nekoliko bolj racionalnem delovanju v onih panogah, ki vsled klimatičnih razmer in posebnosti zemlje v naših krajih najbolj uspevajo in donajajo dobiček, bi naš kmet z manjšim naporom dosegel večji gospodarski uspeh. Tu naj s strokovnim kmetijskim poukom pomore že osnovna šola.

Od izvajanj pridem k prvi načelni točki kmetijskega pouka. Kmetijski

pouk se mora z ozirom na snov povsem prilagoditi lokalnim potrebam in razmeram. Ni treba, da bi se učna snov določevala za posamezne šole, marveč za cele teritorije, ki tvorijo enotno kulturno skupino. Naš teritorij n. pr. bi lahko obsegal cele Haloze, pokrajine do Save in Savinje južno od Celja ter južno vzhodno Pohorja. Učna snov bi se le malo razlikovala od one hrvaškega Zagorja in Slovenskih gor. Treba bo seveda učno snov vsaj približno ugotoviti, kar se more zgoditi pa le na posebnih uradnih učiteljskih konferencah. K tem konferencam bi se eventuelno tudi pritegnili okrajni ekonomski in kmetijski strokovnjaki. Na podlagi poročil teritorialnih učiteljskih konferenc zmogla bi državna oblast izdati okvirni zakon za kmetijski pouk. Izčrpn referat teritorialnih konferenc bi se pa morali razmnožiti ali tiskati kot pomožna knjiga za učiteljstvo.

Prepričan sem, da se bo to zgodilo, kedaj, tega ne more nihče reči. Ostanemo torej brez sistema in smernic. Za to dobo je tudi nemogoče misliti na kakršnokoli uspešno preorientacijo v gospodarskih vprašanjih naših malih agrarcev. Mogoče so najnujnejše reforme, ki lahko

3. Po potrebi i prirodi poslova Biro stavlja na raspoloženje i advokatske usluge, kao i usluge drugih stručnih lica.

4. Pošto je Biro u vezi sa odlično snabdevenom knjižarom i trgovinom kancelarijskog materijala G. G. Sumarevića i druga, to će primati i sve narudžbine školskih i djačkih knjiga, pisacig i crtačeg pribora, nastavnih sredstava i učila, kancelarijskog materijala i t. d., za sve vrste škola, državnih nadležstava i kancelarije privatnih ustanova.

Sav ovaj informativni i posrednički posao Biro će vršiti brzo i tačno, a uz skromnu nagradu, i to:

a) Za davanje prostih obaveštenja, kao n. pr. šta je uradjeno po kom pred-

metu kod izvesnog nadležstva i sve pobrojano u tački 2-goj bez ikakvog daljeg urgiranja 40 dinara.

b) Za poslove veće prirode, za koje bi trebalo više vremena i truda, kao n. pr. regulisanje penzije i t. d. i za usluge u tački 3-joj po pogodbi.

c) Za porudžbine knjižarske preko Biroa plaćace se 2% od vrednosti poručene robe, što će se odbijati od uobičajenog procenta, koji knjižara bez konkurencije poručiocu daje.

Za sve pobrojane poslove novac se unapred polaže ili uputnicom na donju adresu šalje. Adresa: »Prosvetni Biro«, Makenzijska ulica broj 36. Beograd.

Nashe bilo je od pamtiveka
vse Primorje in ves Korotan.

9. novembra 1924 Dinarski dan za neodrešene brate in sestre

Jugoslovenska Matica.

Državna šolska poliklinika v Ljubljani.

Priznati moramo, da se je po vojni mnogo storilo na polju splošnega zdravstva in da se vlada v tem oziru resno trudi baš glede šolske higijene in šolskega zdravstva. Izprva je ustanovila inštitucijo šolskih zdravnikov. Ni pa dovolj, da priporoča šolski zdravnik mladini, da mora mnogo in dobro jesti, da v naglici tega ali onega pregleda glede oči, ušes itd. Saj pa je stvarno nemogoče, da bi intenzivno pregledala 1—2 šolska zdravnik na tisoče šolske mladine.

Vlada je spoznala nedostanost dosejanja šolskega zdravstva in je začela ustanavljati šolske poliklinike, ki naj bi bile stalno odprte zdravljenja potrebni šolski mladini.

Otvoritev ljubljanske državne šolske poliklinike se je vršila 30. oktobra v risalni dvorani državnega učiteljskega. Poleg velikega župana g. dr. Šporna so se udeležili otvoritve tudi načelniki oddelkov ljubljanske oblasti, inšpektor ministristva za narodno zdravje g. dr. Katičič s številnimi zastopniki zdravstva, zastopnik mestne občine g. dr. Zarnik, ravnatelj srednjih šol in drugi. V imenu UJU poverj, Ljubljana in uredništva našega lista je bil navzočen tov. strokovni tajnik našega poverjenišstva.

V otvoritvenem nagovoru je povdarjal zdravstveni inšpektor g. dr. Katičič, da je to 10. inštitucija, ki jo vlada odprta s pomočjo in podporo ministristva za narodno zdravje. Nato je predaval vodja ljubljanske državne šolske poliklinike g. dr. I. Pirc o socialni higijeni šolske mladine in o ljubljanski državni šolski polikliniki. Povdarjal je važnost zdravja in zdravljenja šolske mladine, ki zaradi omejitve prostosti, dolgotrajnega sedenja v zaprtih, prenapolnjenih, večkrat popolnoma nehygienjskih sobah, telesno in duševno bolega. Težišče pouka se polaga večinoma na količino znanja, kar ima za posledico raznovrstne telesne in duševne defekte. Glede odprave hygienjskih nedostatkov pride v poštev stalno nadzorstvo šole in šolske mladine in sporazumno delo učitelja in zdravnika.

Smoter šolske zdravniške službe je v prvi vrsti skrb za obvarovanje šolske mladine pred obolenjem oziroma poškodbami, torej preventiven. V drugi vrsti pa mora nuditi zdravniško pomoč pri že nastalem obolenju oziroma poškodbah.

V nadaljnjih izvajanjih je omenjal g. dr. Pirc gorostasno štatistiko šolske mladine z duševnimi in telesnimi defekti in je na podlagi teh dejstev povdarjal nujno potrebo ustanavljanja šolskih poliklinik, ki naj bodo res domovi zdravja šolske mladine. Končal je z apelom na ljubljansko javnost, na starše in učitelstvo, da naj pošiljajo šolsko mladino v to hišo zdravja, kadar koli je to potrebno oziroma na poziv šolskega zdravnika.

Po tem govoru so si navzočni ogledali prostore šolske poliklinike, ki stoji na dvorišču državnega učiteljskega. Je to jako ličen paviljon, nabavljen iz nemške

reparacije. Pred zavodom se nahaja ljubek vrtiček, sredi njega vzoren hygienjski šolski vodnjak: betonska fontana ima v bazenu štiri vertikalne vodene stalno iztekajoče curke, s katerimi si deca gasi žejo in je na ta način okuženje pri pitju popolnoma izključeno. V paviljonu se nahaja mnogo raznih lokalov, ličnih, snažnih, belih, svetlih: vse tako lepo prijazno in hygienjsko. Po stenah razne risbe z antialkoholno in splošno zdravstveno tendenco. Poleg večje čakalnice, ki je zajedno kuhinja za mleko in čaj šolski mladini, se nahaja kopalnica; zgoraj 4 prihe za splošno umivanje, spodaj 4 prihe za umivanje nog in pipice za čiščenje zob in ust. Sledijo nato pisarnice, zdravniške sobe, soba za zdravniško sestro, ambulatorij za zdravnik specialista itd.

Za sedaj opravljata zdravniško službo na državni šolski polikliniki honorarna šolska zdravnik g. dr. A. Breclj in g. dr. Ana Zalokarjeva, in sicer za enkrat je odprta v torkih in petkih od 8. do 12. ure, po novem letu pa dnevno. V kratkem prične posloovati tudi zdravnik specialista za oči, ušesa, grlo in nos ter zobni zdravnik.

Naj bi bila ravnokar ustanovljena državna šolska poliklinika res dom zdravja šolske mladine in trden temelj narodne moči in sile bodoči generaciji!

Pravilnik o delovanju šolskih poliklinik.*
Člen 1. Šolske poliklinike so zavodi, ustanovljeni za socialno-higienjsko in zdravstveno zaščito šolskih otrok.

Člen 2. Šolskim poliklinikam je naloga, s sistematičnim in periodičnim pregledovanjem vseh šolskih otrok ugotavljati mentalne in telesne defekte, ki preprečujejo otroški razvoj in napredek.

Člen 3. Šolske poliklinike dajo zdravniško pomoč in zdravniški nasvet vsem šolskim otrokom, ki imajo nastopne defekte: 1. slabe zobe; 2. slab vid in očesne bolezni; 3. slab sluh in ušesne bolezni; 4. boleznj grla, nosa, ust; 5. kožne bolezni; 6. nečistoto in ušvost; 7. tuberkulozo, malarijo; 8. mentalne defekte.

Člen 4. Šolske poliklinike ugotavljajo in preprečujejo primere kužnih bolezni.

Člen 5. Šolske poliklinike dajo prvo pomoč ob neugodah.

Člen 6. Šolske poliklinike klasificirajo otroke za specialne šole, in sicer po njih duševnem in telesnem razvoju.

Člen 7. Šef šolske poliklinike je zdravnik-specialista za šolsko higijeno in otroške bolezni, ki upravlja vse delovanje v polikliniki.

Člen 8. Poleg šefa posluje v šolski polikliniki potrebno število zdravnikov-specialistov za poedine bolezni, potem

* Razglašen v »Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« št. 80, izdanih dne 8. aprila 1924. (Prilog XVI. — 1924.) — »Uradni list« št. 41, 28. maja 1924.

šolske sestre in pomožno administrativno osebje.

Člen 9. Šef-zdravnik ima te-le dolžnosti:

1. vodi vso strokovno in administrativno službo;

2. izdaja navodila podrejenim zdravnikom in ostalim uslužbencem;

3. vzdržuje zaradi sodelovanja stalno zvezo s šolskimi oblastvi, občinskimi šolskimi zdravniki, državnimi zdravniki in roditelji otrok;

4. upravlja odobrene otvorene kredate skladno z zakonom;

5. poroča vsak mesec ministristvu za narodno zdravje o delovanju v šolski polikliniki ter predlaga v zvezi s tem potrebne ukrepe za uspešnejše delovanje v njej.

Člen 10. Zdravniki poliklinike morajo opravljati svoj posel po šefovih na-

vodilih in nalogih ter podajati šefu-zdravniku mesečna poročila o svojem strokovnem delovanju.

Člen 11. Šolske sestre pomagajo zdravnikom pri delovanju v poliklinikah, zahajajo v šole zaradi informacij, po potrebi pa posejajo šolske otroke v hišah, da se pouče o socialno-higienjskih in ekonomskih razmerah, v katerih otroci žive.

Člen 12. V šolskih poliklinikah se dajo nasveti in se daje zdravniška pomoč učiteljem in ostalemu osebju, zaposlenemu po šolah.

Člen 13. Za šolsko polikliniko velja hišni red in razpored delovnih ur, ki je odobren po ministru za narodno zdravje in po katerem se morajo ravnati zdravniki, šolske sestre, uradniki in strežniki.

Člen 14. Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

Nasilja in krivice klerikalnega prosvetnega režima.

—na Pod vlado »reda, zakona in pravice«. Kako pravičen je »mali minister prosvete«, g. Narte Velikonja, ki dirigira vse šolstvo sedaj v Sloveniji, kaže sledeči slučaj. Učiteljsko mesto v Hočah, ki je bilo razpisano za moškega prosilca, je dobila ga. Irena Firm, soproga v Hoče imenovanega novega šolskega upravitelja Štefana Firma, sedaj tudi okrajnega šolskega nadzornika. Gospodu in gospej Firmovi prav iz srca privoščimo, da jih je šolska uprava namestila skupno, ker je to edino pravično; ne moremo pa pri tem prezreti krivice, ki jo sedanja šolska uprava dela drugim na prednim zakonskim parom, ki jih noče skupno namestiti, da jih s tem materialno oškoduje in uniči. Pri zadnjih imenovanjih namenoma niso bile imenovane žene naprednih učiteljev v skupni kraj, samo da so se odpovedali potem še moške svojemu imenovanju.

—na Kako klerikalci spoštujejo svetost zakona in zakonske skupnosti. Neki učitelj je prosil skupno z ženo na službeno mesto samo pod pogojem, če bodeta oba imenovana. »Mali minister pravice« pa je odločil drugače. Imenoval je na dotično mesto drugo mlajšo prosilko, razdružil s tem zakon in ločil trem malim otrokom — mater, ker je tudi na sedanje mesto, kjer je bila mati-učiteljica pridržana imenoval drugo. Če hoče mati priti s svojega stalnega mesta k možu in otrokom, mora napraviti pot

treh ur in 25 km vožnje. Tudi »red in pravica« in še krščansko usmiljenje povrh.

—na Kako uničujejo klerikalni »prosvetni« krmilarij vsako nadaljno izobrazbo učiteljstva. Prosvetni oddelek je izdal odlok, da se prepoveduje učitelstvu proste dneve v svrhu udeležbe zborovanj, na katerih se razpravlja in predava o pedagoško-didaktičnih vprašanjih. S tem se hoče zatreti še edino gibanje v svrhu nadaljne izobrazbe, ki ga vrši učiteljstvo. Ta odlok je spricevalo največjega ignoranstva za one, ki so ga izdali. Učiteljstvo bo storilo primerne korake, da se moške »avstrijskih metod« ne bodo uveljavljali s takimi odloki.

—na »Slabi juristi«. Gospod vladni tajnik pri šumah in rudah N. Velikonja meni, da je upravičen zasliševati vse privatne osebe, če pripravljajo disciplinarne ovadbo zoper kakega učitelja. Veliko oblast si pripisuje! Pa ne bo tako kajti sodni krogi so drugega mišljenja. Niti »veliki minister« ni vsegamogočen, kaj šele gospod »mali minister prosvete«, ki ga je postavil zadnji režim v Ljubljani. Preiskava in zasliševanje sluge Učiteljske tiskarne je bilo protipostavno in znači prekoračenje delokroga — ki se ga nima niti pri šumah in rudah, kamor je g. Velikonja imenovan — in zlorabo oblasti nad osebami, do katerih nima pravice.

— ZA NASTOP MIKLAVŽA IZ IDEJO v nekaj dneh trije prizorčki od dr. Ivana Laha, kot tretji zvezek zbirke »Šolski oder«. Posamezne dele bo uglasbil tudi za petje in spremljevanje tov. F. J. Vsekakor bo knjižica izšla pravočasno, da jo bodo prireditelji lahko uporabljali že letos pri nastopu Miklavža. Priučitev ne bo delala težav, ker je lahka in tudi scenerija ne bo zahtevala posebnih priprav. Opozorjamo na to delo vse one, ki bodo priredili Miklavža, posebno prireditelje pri šolskih odrih in v sokolskih društvih. Ob tej priliki se spominjate tudi bogate književne založbe Učiteljske tiskarne, ki so najprimernejša darila za otroke za Miklavža. Oglejte si oglas knjig v prošli števi. »Učit. tov.«

— Tovariši(ice), ki poznajo ljudi svoje okolice, imajo zelo lepo priliko, da z nasvetom sodelujejo pri zelo važnem človekoljubnem delu tihoč se ubogih vojnih žrtev bolnih na pljučih. Teh je samo v Sloveniji okroglo 10.000, kojih večina si ne zna pomagati. Na Golniku pri Trzinu se nahaja na zelo lepem kraju invalidsko zdravilišče Golnik, kjer se invalidi brezplačno zdravijo, isto tudi vojne sirote. Ta inštitucija je pa invalidom skoro popolnoma neznana. Hrana je v zdravilišču zelo dobra, tudi zdravnik g. dr. Neubauer, ki tu posluje, je vobče priljubljen vsled svoje požrtvovalnosti in strokovnega znanja. Tu tovariši(ice) sodelujte pri Vam znanih invalidih z nasveti ter jim priporočajte zdravljenje na Golniku, za kar Vam bodo hvaležni. Da bodo v zdravilišče sprejeti, je treba, da jim izda bližnji zdravnik spricevalo, ki naj ga priložijo prošnji za sprejem, naslovljeni na invalidski odesk oddelka za socialno skrbstvo v Ljubljani. Prošnje naj se vlagajo po možnosti potom bližnjih invalidskih podružnic. Opomni naj se prizadete, da to čimprej store, kakor hitro čutijo, da so bolni, kajti če je bolezen že v zadnji fazi, je zdravljenje vse zaman. — Golnik, dne 27. oktobra 1924. — Lucijan Orel, učitelj-poročnik invalid.

Protesti okr. učit. društev proti nasiljem novega prosvet. režima.

—res Gornjegrajsko učiteljsko društvo, 11. oktobra 1924 na svojem zborovanju na Rečici.

Sklep, da se pridružimo v protestu glede nasilja proti naprednemu učitelstvu, proti zlorabi § 71. čln. zak. se sprejme soglasno od vseh zborovalcev, ki tudi izjavljajo, da ostanejo trdno pri organizaciji UJU.

Splošne vesti.

— Dinarski dan na korist neodrešenih bratov! Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani je razposlal na vse svoje podružnice, na razna prosvetna društva, župne urade in druge korporacije tiskani odklic glede priredbe in organizacije »dinarskega dne« po celi Sloveniji v nedeljo dne 9. novembra. Jugoslovenska Matica se tem potom ponovno obrača na vse narodno čuteče prebivalstvo Slovenije, da organizira v svojem okolišu »dinarski dan«, kajti potrebe na Primorskem in Koroškem so vsak dan večje in nujnejše. Zato mora biti tudi naša pomoč tem zaslužnim bratom čim izdatnejša. V dosego denarnih sredstev naj služi tudi »dinarski dan«. Vsak Slovenec mora dati vsaj 1 Din. Vodilne in agilne osebe v vsakem kraju prosimo, da prirede nabiralno zbirko v nedeljo od hiše do hiše, od osebe do osebe. Pobira naj se na javnih mestih, na deželi posebno pred cerkvijo, pred ali po končani službi božji. Dinarski dan naj jamči našim tam preko, da nismo pozabili na nje ter da jim hočemo pomagati, da vztrajajo kot dobri in zavedni Slovenci na svojih rodni tleh, če prav tlačeni in izpostavljeni pod tujim gospodstvom. Zato vsi na delo in uspeh ne ostane. Zneski naj se nakažejo na Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.